

PLUS
www.s-plusvz.be

PLUS

Voor plussers met pit

Memorandum voor de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen van 2024

S-PLUS VZW

Sint-Jansstraat 32

1000 Brussel

T 02 515 02 06

E info@s-plusvzw.be

W www.s-plusvzw.be

Ondernemingsnummer:

0409 572 206

RPR Brussel

Verantwoordelijke uitgever:

Corry Maes

S-Plus vzw

Sint-Jansstraat 32

1000 Brussel

Dankwoord

Aan de vooravond van heel belangrijke verkiezingen in 2024 heeft S-Plus, de vereniging voor plussers met pit, haar speerpunten voor een structureel ouderenbeleid opgesteld.

De eisen en aanbevelingen kwamen er niet zomaar. Ze kwamen tot stand in samenwerking met de inbreng van onze achterban. Daarom werden onze leden en vrijwilligers het afgelopen jaar bevraagd om mee de thema's en inhoud te bepalen waar we moeten op inzetten.

Ze zijn gebaseerd op onze standpunten van de voorbije jaren, die we hebben verdiept via kennisopbouw in onze inspraakplatformen en gevoed vanuit de ervaringskennis van onze plussers. Mantelzorgvereniging Coponcho deelde haar aanbevelingen voor een beter mantelzorgbeleid. De eindversie werd democratisch bekrachtigd door de algemene vergadering.

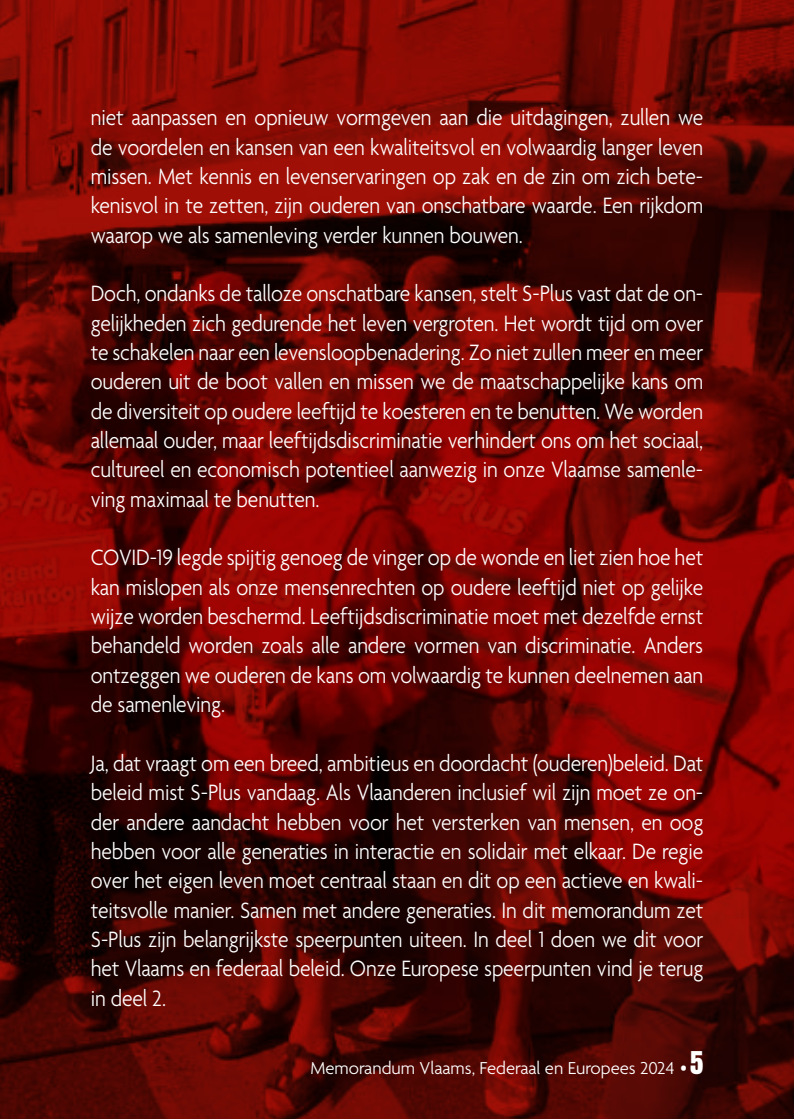
Wij roepen alle beleidsmakers, middenveldorganisaties en overheden op om in 2024 mee met ons te strijden voor verandering.

Inleiding

Tegen het einde van dit decennium zal het aantal ouderen die 60 of meer zijn, globaal toenemen met 34 %. Voor Vlaanderen betekent dat 2,1 miljoen 60-plussers. Met andere woorden, ruim 30 % van de bevolking zal tegen 2030 ouder dan 60 jaar zijn. En ook de oudste groep ouderen groeit pijlsnel: tussen vandaag en 2030 stijgt het aantal 80-plussers met meer dan 20 %.

Dat lang leven is een hele prestatie en komt mede door het succes van onze welvaartstaat. Onze samenleving staat dus aan de vooravond van een belangrijke omwenteling. Maar tenzij we onze visie op vergrijzing

niet aanpassen en opnieuw vormgeven aan die uitdagingen, zullen we de voordelen en kansen van een kwaliteitsvol en volwaardig langer leven missen. Met kennis en levenservaringen op zak en de zin om zich betekenisvol in te zetten, zijn ouderen van onschatbare waarde. Een rijkdom waarop we als samenleving verder kunnen bouwen.

Doch, ondanks de talloze onschatbare kansen, stelt S-Plus vast dat de ongelijkheden zich gedurende het leven vergroten. Het wordt tijd om over te schakelen naar een levensloopbenadering. Zo niet zullen meer en meer ouderen uit de boot vallen en missen we de maatschappelijke kans om de diversiteit op oudere leeftijd te koesteren en te benutten. We worden allemaal ouder, maar leeftijdsdiscriminatie verhindert ons om het sociaal, cultureel en economisch potentieel aanwezig in onze Vlaamse samenleving maximaal te benutten.

COVID-19 legde spijtig genoeg de vinger op de wonde en liet zien hoe het kan mislopen als onze mensenrechten op oudere leeftijd niet op gelijke wijze worden beschermd. Leeftijdsdiscriminatie moet met dezelfde ernst behandeld worden zoals alle andere vormen van discriminatie. Anders ontzeggen we ouderen de kans om volwaardig te kunnen deelnemen aan de samenleving.

Ja, dat vraagt om een breed, ambitieus en doordacht (ouderen)beleid. Dat beleid mist S-Plus vandaag. Als Vlaanderen inclusief wil zijn moet ze onder andere aandacht hebben voor het versterken van mensen, en oog hebben voor alle generaties in interactie en solidair met elkaar. De regie over het eigen leven moet centraal staan en dit op een actieve en kwaliteitsvolle manier. Samen met andere generaties. In dit memorandum zet S-Plus zijn belangrijkste speerpunten uiteen. In deel 1 doen we dit voor het Vlaams en federaal beleid. Onze Europese speerpunten vind je terug in deel 2.

1. S-Plus speerpunten voor het Vlaams en federaal beleid

Financiële draagkracht is een must

❖ **Versterk het wettelijk pensioen tot een volwaardig pensioen.**

Een volwaardig pensioen laat elke oudere toe om een kwaliteitsvol leven te leiden, zich te ontplooiën en ten volle deel te nemen aan het maatschappelijke leven. Koppel de pensioenen automatisch, jaarlijks en structureel aan de evolutie van de welvaart. Raak niet aan de gelijkgestelde periodes in de pensioenberekening en verbind geen voorwaarden aan het minimumpensioen die de kloof tussen vrouwen en mannen nog vergroot. Maak ook werk van aantrekkelijke eindeloopbaanmaatregelen en zorg voor eerlijke kansen voor 60-plussers op de arbeidsmarkt.

Ouderen hebben recht op een kwaliteitsvolle, toegankelijke betaalbare ouderenzorg

❖ **Werk een langetermijnvisie uit voor de ouderenzorg.**

De toename van het aantal ouderen, en dan vooral van de oudste ouderen, zal gepaard gaan met een stijgende nood aan zorg en ondersteuning. Maar de schaarste binnen het huidige aanbod is vandaag al voelbaar. Tegelijk hebben nieuwe generaties ouderen heel andere verwachtingen van

de zorg. Een fundamentele omslag is noodzakelijk om deze uitdagingen het hoofd te bieden. Focus onder meer op duidelijke trajecten die persoonsgerichte zorg, geïntegreerde zorg en kleinschaligheid sterker ingang doen vinden in het woonzorgaanbod.

❖ Faciliteer een waardig levenseinde voor iedereen, inclusief voor mensen met dementie.

Waardevol actief ouderen worden houdt ook vroegtijdige zorgplanning in. Informeer en sensibiliseer neutraal en correct over vroegtijdige zorgplanning in al zijn aspecten. Wie tijdig duidelijke afspraken kan maken, vermijdt dat anderen moeilijke beslissingen moeten nemen in hun plaats. Op deze manier kunnen onze naasten er zijn voor ons, als we ooit in een situatie komen waarin we niet meer kunnen communiceren of wilsonbekwaam zijn geworden. Wij ijveren dus om de wet op euthanasie aan te passen zodat ook mensen bij diagnose van dementie voorafgaand kunnen bepalen wanneer voor hen het leven onvoldoende kwaliteitsvol is. Op die manier kunnen we vermijden dat iemand 'te vroeg' euthanasie moet aanvragen. Voor S-Plus zijn plussers in staat hun eigen keuze te maken voor hun levenseinde en dit vrijwillig, zonder dwang. Dit zelfbeschikkingsrecht van bovenaf verbieden kan niet voor S-Plus.

❖ Garandeer voldoende middelen voor een kwaliteitsvol en toegankelijk aanbod.

We benadrukken hierbij het belang van een menselijke warme ouderenzorg met voldoende personeel dat tijd heeft voor een babbel, extra zorg ...

❖ Financier de zorg vanuit collectieve solidaire middelen.

Financier de zorg en zorggerelateerde woon- en leefkosten via collectieve inkomsten uit (para)fiscaliteit waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Maak hierbij werk van een transparante fiscaliteit, waarbij ook het vermogen mee bijdraagt aan de financiering van de zorg.

❖ Ga voor een maximumfactuur.

Op die manier kan het persoonlijk aandeel voor de oudere beperkt worden. In Vlaanderen kan dit kaderen binnen een bredere maximumfactuur voor de Vlaamse Sociale Bescherming.

❖ Maak werk van de afschaffing van de onderhoudsplicht in heel Vlaanderen.

Het kan niet dat men dit in de ene gemeente wel moet betalen en in een andere niet.

❖ Zet commercialisering in Woonzorgcentra (WZC) buiten spel.

In een sociaal Vlaams zorg- en welzijnslandschap is er geen plaats voor platte commercie. In WZC mag zuivere winstaccumulatie geen doel op zich zijn. Commercialisering vergroot de kloof tussen rijk en arm, daar inkomen de kwaliteit van het zorgaanbod bepaalt. Iedereen moet toegang hebben tot een betaalbaar en kwaliteitsvol residentiële WZC.

❖ Maak werk van een proactief dagprijs- en supplementenbeleid voor WZC.

Stel dagprijsmarges in voor de instellingen op basis van objectieve criteria, zoals het aanbod en de kwaliteit van de infrastructuur en de hotelfunctie. Voorzie ook marges voor

invoering van een prijsgarantie. Zorg voor een permanente monitoring van de evolutie van de dagprijzen en de supplementen in de WZC.

❖ **Garandeer voldoende zorgbudget.**

Trek de zorgbudgetten op en koppel het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden aan de indexevolutie. Op die manier bescherm je de financiële draagkracht van ouderen met een zorg- en ondersteuningsnood. Hervorm het inkomensonderzoek van het zorgbudget voor ouderen om de huidige knelpunten aan te pakken.

❖ **Versterk de rol van de Coördinerend en Raadgevend Arts (CRA) in het geneesmiddelenbeheer in het WZC.**

Verplicht de CRA als erkenningscriterium voor woonzorgcentra (momenteel enkel in RVT) en vertrouw hen het beheer van de geneesmiddelenvoorschriften binnen het rusthuis toe en, in het bijzonder, de mogelijkheid om het voorschrift te wijzigen op basis van het therapeutisch formulier, in overleg met de behandelende arts. Maak een duidelijk kader voor de CRA, zodat ook hier controle mogelijk is.

❖ **Schrap de leeftijdsgrens van 65 jaar voor de erkenning van handicap bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).**

Dat is leeftijdsdiscriminatie. Voor S-Plus kan het niet dat 65-plussers uitgesloten worden van dienstverlening, tegemoetkomingen en ondersteuning op maat voor personen met een beperking. Ook de terugbetaling van essentiële hulpmiddelen, die ouderen toelaat om hun leven op een betekenisvolle en actieve manier te blijven invullen, is voor

hen onbestaande. Werk daarom deze discriminerende leeftijdsgrens weg en integreer de tegemoetkomingen voor hulpmiddelen van het VAPH in de Vlaamse sociale bescherming (VSB).

❖ **Investeer in professionele zorg en welzijn.**

Investeer in professionele zorg en welzijn, met het oog op ondersteuning van mantelzorgers. Mantelzorgers ervaren nu al de gevolgen van het nijpende personeelstekort in ziekenhuizen, de thuiszorg, poets hulp, de woonzorgcentra ... Toegankelijke en kwalitatieve zorg is een patiëntenrecht, maar bij uitbreiding ook een noodzaak voor mantelzorgers om de zorg vol te houden. We vragen hier specifiek investeringen in respijtzorg voor mantelzorgers, zoals dagverzorgingscentra, thuiszorg, kortverblijf ...

❖ **Verlofsystemen voor een goede werk-mantelzorg-leven balans.**

Evalueer de verlofsystemen voor mantelzorgers met oog op vereenvoudiging, stroomlijning en meer flexibiliteit. Er bestaan heel wat verlofsystemen voor mantelzorgers, met elk eigen voorwaarden, aanvraagprocedures en vervangende uitkeringen. Wij pleiten voor een grondige evaluatie van de verlofsystemen. Daarbij vragen we ook aandacht voor het inkomensverlies dat mantelzorgers ervaren bij het opnemen van zorgverlof. De uitkering van de RVA moet voldoende hoog zijn.

❖ **Zet verder in op een geïntegreerd zorgaanbod.**

Ouderen met een zorg- en ondersteuningsnood blijven botsen op een complex en versnipperd zorglandschap. Met

de introductie van de eerstelijnszones is een belangrijke stap gezet, maar een gebrek aan middelen hypothekeert de vele opdrachten die naar deze zones worden geschoven. Een versterkte financiering van de eerstelijnszones is dan ook cruciaal.

Ondanks verschillende stimulansen, blijven de schotten tussen de verschillende zorgsectoren hoog. De wildgroei aan niet-performante en niet op elkaar afgestemde digitale systemen vormt in het bijzonder een remmende factor. Dit hypothekeert immers de gegevensuitwisseling en samenwerking tussen verschillende sectoren. Bouw verder aan het digitaal zorg- en ondersteuningsplan en sta daarbij ook stil bij het gebruikersperspectief. Veranker het gebruik van het plan bovendien in de regelgeving.

❖ **Maak werk van een automatische rechtentoekenning.**

Veel ouderen zijn niet op de hoogte welke rechten eventueel voor hen van toepassing zijn. De aanvraagprocedure is vaak te moeilijk of niet gekend. Sensibilisering is een eerste stap, maar automatische rechtenopening zou voor veel ouderen een geschenk zijn.

Participatie op elke leeftijd

❖ **Pak digitale uitsluiting kordaat aan.**

70 % van de 65- tot 74 jarigen en tot 80 % van de 75-plussers ervaart moeilijkheden met (nieuwe) digitale technologieën. In een samenleving die razendsnel digitaliseert, botsen zij constant op drempels om te participeren. Maak werk van een structureel Vlaams kader dat succesvolle initiatieven

bestendigt. Initiatieven rond de toegang tot digitale toepassingen, het verbeteren van digitale vaardigheden en het voorzien van ondersteuning moeten daarbij voorop staan. Pak bovendien internetfraude aan en versterk de cyberveiligheid van ouderen.

❖ Garandeer een optimale mix online én offline dienstverlening.

Vlaanderen moet oog blijven hebben voor mensen die geen gebruik kunnen maken van onlinediensten. Toch worden alsmar meer loketten stelselmatig gesloten en verdwijnen er ook steeds meer bankautomaten uit het straatbeeld. Zet in op een overheidsdienstverlening waarbij burgers officiële zaken zowel op papier, telefonisch, digitaal als aan het loket kunnen regelen. Voor niet-digitale alternatieven mogen geen extra kosten worden aangerekend. Betrek ouderen en andere doelgroepen bij het ontwikkelen en testen van de gebruiksvriendelijkheid van overheidsapplicaties, -websites en automaten. Creëer een wettelijk kader dat banken verplicht om in iedere woonkern een bankautomaat te voorzien.

❖ Blijf voldoende investeren in het sociaal-cultureel volwassenenwerk voor ouderen.

Het verenigingsleven staat garant voor verbinding, participatie, zelfontplooiing, ontmoetingen en uitwisseling. Een sterk verenigingsleven laat mensen toe hun netwerk uit te bouwen en heeft een belangrijke bijdrage in de strijd tegen eenzaamheid. Tegelijk spelen verenigingen een fundamentele rol als belangenbehartiger van hun doelgroep, en zijn ze een katalysator voor maatschappelijke verandering. Zo dragen ze bij tot een inclusieve en leeftijdsvriendelijke samenleving.

Ook ouderen hebben recht op inspraak

❖ **Maak werk van een krachtdadige Federale Adviesraad voor Ouderen.**

Een sterke stem voor ouderen op federaal niveau vraagt om daadwerkelijke professionele ondersteuning en een wettelijk kader. Dat moet toelaten om de interne organisatie doelgericht op de inhoudelijke prioriteiten af te stemmen, in functie van een volwaardige wisselwerking met de federale regering en het federaal parlement.

Wonen, mobiliteit en klimaat

❖ **Investeer in voldoende sociale woningen en werk de wachtlijsten weg.**

Eind 2021 waren er 145 332 sociale huurders in Vlaanderen. Doch staan er nog zo'n 182 000 gezinnen op een wachtlijst voor een sociale woning. Bijna 27 % van die kandidaat-huurders is ouder dan 55 jaar. Het aanbod aan sociale woningen moet drastisch omhoog. Want kwaliteitsvolle sociale woningen blijven een van de meest structurele hefboomen in de strijd tegen armoede. Sanctioneer gemeenten die onvoldoende inspanningen leveren om het bindend sociaal objectief tijdig te bereiken. Ken de huurpremie toe aan iedereen die 1 jaar op de wachtlijst voor een sociale woning staat.

❖ Aangepast en aanpasbaar bouwen en renoveren vraagt een structureel beleid.

Ontwikkel een structureel beleid rond aangepast en aanpasbaar bouwen en renoveren. Leg verplichte basiscriteria op voor nieuwbouw en voorzie een premie die stimuleert om bij het bouwen of renoveren aandacht te hebben voor toegankelijkheid en aanpasbaarheid. Verhoog het bedrag van de Vlaamse aanpassingspremie, zodat ouderen met zwaardere zorgnoden en een laag inkomen meer ingrijpende aanpassingen kunnen uitvoeren. En sensibiliseer lokale besturen, beroepsfederaties en opleidingsverantwoordelijken over het belang van aangepast en aanpasbaar bouwen en renoveren.

❖ Pak energiearmoede aan en zorg voor voldoende begeleiding, ondersteuning en ontzorging van ouderen bij energetische ingrepen en woningrenovaties.

De praktische barrières om dergelijke werken te laten uitvoeren blijven voor veel ouderen een groot obstakel. Zet de structurele versterking van de Energiehuizen en de OCMW's voort, zodat ze ouderen en andere doelgroepen met een verhoogd risico op energiearmoede proactief en outreachend kunnen benaderen en informeren. Zorg voor een krachtenbundeling van alle instanties die renovatieadvies geven.

❖ Investeer en promoot een kwaliteitsvol, comfortabel en betaalbaar openbaar vervoer.

Verhoog de investeringen op het vlak van infrastructuur en exploitatiemiddelen. Versterk het aanbod. Besteed hierbij extra aandacht aan het aanbod tijdens daluren,

BUSSENPLAN
=
TREK UW PLAN!

BUSSENPLAN
=
TREK UW PLAN

tijdens het weekend en op het platteland. Hou openbaar vervoer betaalbaar voor ouderen. Het concept 'basisbereikbaarheid' rekent sterk op combimobiliteit. Helaas gaat dit voorbij aan heel wat knelpunten waarop ouderen botsen. Tref maatregelen om haltes, perrons en hoppinpunten die slecht scoren qua gebruiksvriendelijkheid, toegankelijkheid of veiligheid, aan te passen aan de noden en verwachtingen van ouderen. Voorzie voor minder mobiele personen haalbare alternatieven voor deelauto's en -fietsen. Zorg ervoor dat vervoersregio's gelijke tarieven invoeren, in het bijzonder voor het vervoer op maat. En introduceer één vervoerbewijs waarmee reizigers hun volledige verplaatsing kunnen maken, ongeacht het aantal vervoersvormen dat ze moeten combineren. Garandeer bovendien aanspreekpunten die ouderen wegwijs maken en waaraan ze vragen en problemen kunnen signaleren.

*** Voer een ambitieus en sociaal rechtvaardig klimaatbeleid.**

De klimaatverandering bedreigt wereldwijd de gezondheid, de leefomgeving en het welzijn van ouderen. Bovendien zijn veel ouderen oprecht bezorgd over het lot van hun kinderen en kleinkinderen. Een ambitieus klimaatbeleid is dringend nodig. Heb daarbij aandacht voor wie maatschappelijk kwetsbaar is. Zorg dat het klimaatbeleid ook op hun maat wordt geschreven, met specifieke maatregelen om de haalbaarheid

te verzekeren. Betrek ouderen in de fora waar er over deze maatregelen wordt gesproken en beslist.

2. S-Plus speerpunten voor het Europees beleid

Leg leeftijdsdiscriminatie aan banden

- ❖ **Vergroot het bewustzijn over leeftijdsdiscriminatie** door initiatieven te bevorderen om leeftijdsgerelateerde praktijken te bannen en educatieve campagnes om stereotypen over oudere leeftijd te verwerpen.
- ❖ **Pak de veelvoudige en elkaar kruisende vormen van discriminatie aan** die mensen ervaren op basis van een combinatie van factoren zoals leeftijd, geslacht of handicap.
- ❖ **Verzamel en publiceer inclusieve, naar leeftijd uitgesplitste gegevens zonder leeftijdsgrenzen** om de potentiële impact van beleid en programma's te beoordelen, om effectief beleid tot stand te brengen en de implementatie ervan te monitoren.
- ❖ **Steun het opstellen van een VN-verdrag over de rechten van ouderen**, dat juridische hervormingen zou teweegbrengen om leeftijdsdiscriminatie in elk aspect van het leven te verbieden.

- ❖ **Stel een Commissaris verantwoordelijk voor het ouderenbeleid** in de Europese Commissie zoals er ook één is voor jeugdbeleid.

Participatie en actief ouder worden

- ❖ **Zorg voor een zinvolle betrokkenheid van ouderen** bij politieke participatie, gelijke toegang tot cultuur, justitie, werkgelegenheid, levenslang leren en beroepsopleiding, inclusief digitale geletterdheid.
- ❖ **Garandeer ouderen volledige, betaalbare en gelijke toegang tot essentiële diensten en goederen**, zoals gezondheidszorg en zorgdiensten, voedsel, huisvesting, openbaar vervoer en bankdiensten. Zorg dat alternatieve opties voor digitale diensten behouden blijven.
- ❖ **Maak kordaat werk van een Europese verordening over het gebruik van Artificiële Intelligentie**. Richt een toezichthoudend orgaan op dat ervoor zorgt dat het gebruik van AI transparant en niet discriminerend werkt en strookt met de mensenrechten. AI is in alle geledingen van onze samenleving doorgedrongen tot de meest intieme aspecten van het leven van burgers: gezondheid, vrije tijd, politie, justitie ... De overheid en de betrokken partijen moeten burgers beschermen tegen de potentieel gevaarlijke en discriminerende gevolgen van AI.
- ❖ **Faciliteer benaderingen waarbij de overgang tussen leren, werken, gezinszorg, perioden van werkloosheid en pensionering** naadloos en op verschillende leeftijden kan plaatsvinden.

- ❖ **Bevorder intergenerationele solidariteit**, inclusief de uitwisseling van culturele, professionele en technologische kennis en vaardigheden tussen jongeren en ouderen.

Inkomen en welzijn

- ❖ **Geef oudere werknemers de kans om een duurzaam en kwaliteitsvol arbeidsleven te leiden**, door belemmeringen zoals verplichte pensionering weg te nemen, leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt aan te pakken en de werkplek aan te passen aan alle leeftijden.
- ❖ **Maak werk van een Europees systeem voor een gegarandeerd minimuminkomen en pensioen boven de armoedegrens**. Een belangrijke stap in de strijd tegen armoede voor iedereen in de samenleving.
- ❖ **Zet in op het overbruggen van de loonkloof tussen mannen en vrouwen**. Dit is de belangrijkste oorzaak van de pensioenkloof tussen mannen en vrouwen. De loon- en pensioenkloof tussen mannen en vrouwen, oud of jong, moet krachtig worden bestreden.
- ❖ **Het economisch-budgettaire toezicht van de EU moet rekening houden met de sociale dimensie** (investeringen, sociale diensten, sociale uitgaven, enz.) en moet streven naar meer samenhang, waarbij de sociale pijler wordt verzoend met landspecifieke aanbevelingen. De toegang tot betaalbare openbare diensten moet worden gewaarborgd.

- ❖ **Bescherm ouderen tegen alle vormen van misbruik en geweld**, inclusief financiële uitbuiting, verwaarlozing en isolatie.
- ❖ **Zorg voor autonomie, onafhankelijkheid, participatie en inclusie van ouderen in de langdurige zorg.** Verbeter de kwaliteit en de arbeidsomstandigheden van formele zorgverleners. Garandeer voldoende ondersteuning voor informele zorgverleners, onder meer door middel van adequate opleiding.
- ❖ **Richt de Intergroep voor Veroudering en Solidariteit tussen de Generaties opnieuw op in het Europees Parlement.**
- ❖ **Lanceer een Europese Age Equality Strategy met aandacht voor de uitdagingen rond ouderen en vergrijzing doorheen alle Europese beleidsdomeinen.** Zorg dat er gerichte beleidsinitiatieven komen rond ouderen, hun rechten en hun levenskwaliteit. Met als belangrijkste pijlers: leeftijdsdiscriminatie, participatie, werkgelegenheid, inkomen, gezondheidszorg en langdurige zorg, en de internationale EU-agenda.

Voor plussers met pit

Met de steun van

Vlaanderen
verbeelding werkt

